

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINDAN GÜNÜMÜZE DEĞİŞEN GÜÇ DENGELERİ VE ABD’NİN PASİFİK BÖLGESİ STRATEJİSİ: TRANS-PASİFİK ORTAKLIĞI ÖRNEĞİ

Kaan YİGENOĞLU*

Öz

Bu çalışmada İkinci Dünya Savaşı’ndan günümüze kadar değişen güç dengeleri tartışılmaktadır. Genel olarak, izlenen ekonomi politikaları ile küresel ekonomik ve siyasi güç olma arasındaki ilişki ortaya konulmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrası değişen küresel güç dengeleri, ABD’nin ekonomi politikaları ile ABD şirketlerinin gücü dünya çapında artmaktadır. Bu bağlamda çalışmada son yıllarda giderek artan şekilde tartışılmaya başlanan küreselleşme sürecinin en önemli parçalarından birisi olarak görülen ticaret anlaşmalarının, küresel liderliğe ne gibi etkisinin olduğu incelenmektedir. Bu amaçla ABD’nin son yıllardaki en önemli girişimi olarak görülen Transpasifik ortaklığı incelenmiştir. Söz konusu ortaklık ile ABD’nin küresel ekonomide ve siyasette belirleyici güç olmaya devam edeceği ve Pasifik bölgesinde Çin ve Rusya’nın etkisini kırmayı hedeflediği ve bunun, Çin ile Rusya arasındaki işbirliğini artıracığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ticaret Ortaklıkları, Küresel Liderlik, Ticaret Politikaları, Küresel Rekabet, Uluslararası Ekonomik Sistem

CHANGING POWER EQUILIBRIUM FROM THE SECOND WORLD WAR UP TO DATE AND PACIFIC REGION STRATEGY OF UNITED STATES: SAMPLE OF TRANSPACIFIC PARTNERSHIPS

Abstract

In this study it is discussed that changing power balance from World War II to today. Generally, it is showed that the relationship between the economic policy being followed and being global economic and politic power. The powers of US companies power are increasing in the worldwide by economic policies. In this context, this study being discussed impact on global leadership of trade agreements, which are seen as one of the parts of globalization process. For this purpose, it has been examined that Transpacific partnership which are seen as the most important attempt by US. It has concluded that US will continue shape the global economy and policy by these partnership and aims to break influence of China and Russia in Pacific region. Therefore, this policy will enhance cooperation between Russia and China.

Key Words: Trade Partnerships, Global Leadership, Trade Policies, Global Competition, International Economic System

GİRİŞ

Ekonomi ve siyaset, dünyada küresel liderlik için çok önemli iki kavramdır. Ekonomik olarak güçlü olan bir ülke, küresel siyasette de söz sahibi olabilir ve tam tersi olarak küresel siyasette söz sahibi olan bir ülke küresel ekonomiye yön verebilir. Bu nedenle ülkeler, artan uluslar arası rekabette ayakta kalabilmek için çeşitli ekonomi politikaları uygularlar. Özellikle soğuk savaştan itibaren dünyanın iki kutuplu olmasında ve sonrasında, ülkelerin uyguladıkları

* Araş. Gör., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Erciş İşletme Fakültesi, İktisat Bölümü, E-posta:
kaan.yigenoglu@marmara.edu.tr

ekonomi politikalarının ve benimsedikleri siyasi ideolojilerin rolü büyüktür. 1990 sonrası dönemden günümüze kadar geçen dönemde ise bölgesel işbirliklerinin arttığı ve şirketlerin hızlı bir biçimde dünya çapında etkili olmaya başladığı görülmektedir. Bu gelişme ile birlikte geleneksel iktisat politikaları sorgulanmaya başlanmış ve ülkeler arası ekonomik ilişkiler yeniden şekillenmeye başlamıştır.

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde komünist ve kapitalist blokların, dünyada üstünlüğü ele geçirmek için giriştikleri mücadeleye şahit olunmuştur. Her iki blok da benimsedikleri siyasi ideolojiyi yaygınlaştırmak için çeşitli iktisat politikaları uygulamıştır. Bu politikalar özellikle Asya, Ortadoğu ve Afrika'da yoğunlaşmıştır. Bu politikaların içinde çeşitli dış yatırımlar, hibeler, yardımlar ve ikili anlaşmalar vardır. Komünist bloğun lideri SSCB ile kapitalist bloğun lideri ABD arasındaki bu mücadele uzunca bir süre devam etmiştir. Bu süreçte bloklar dışındaki ülkeler, bağımsızlıklarını kazanmada önemli avantaj elde etmişlerdir. Bloklara dahil olan ülkeler ise çeşitli ekonomik ve siyasi avantajlar elde etmişlerdir. Sonuçta bu rekabet SSCB'nin yıkılması sonucu, ABD'nin ve kapitalist bloğun üstünlüğü ile sonuçlanmıştır.

ABD'nin küresel üstünlüğü ele geçirmesinde ve dünyayı kendi ideolojisine göre şekillendirmesinde uyguladığı ekonomi politikasının rolü büyüktür. Başarılı bir ekonomik strateji ile küresel ekonomide söz sahibi olan ABD, bu üstünlüğünü devam ettirmek için günümüzde çeşitli ticari ortaklıklar kurmaktadır. Dünyada değişen ortama göre politikalarını çeşitlendiren ABD, bu strateji ile avantajlı konumunu sürdürmek istemektedir. Bu kapsamda ABD'nin yaklaşık 10 yıldır uğraş verdiği Trans-Pasifik Ortaklığı (TPP) başarılı bir girişim örneği olarak ele alınabilir. Ancak ABD'nin günümüzdeki ekonomi stratejilerine değinmeden önce, İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan uluslararası ortamı bilmek gerekmektedir.

İkinci Dünya Savaşı Sonrası Uluslararası Ortam ve ABD'nin Çevreleme Politikası

İkinci Dünya Savaşından sonra 1973'e kadar geçerli olan sistem, Bretton Woods sistemi olarak bilinir. Bu sistem, savaş sonrası dönemde uluslararası para sisteminin esaslarını belirlemiştir. Böylelikle hem 1929 Buhranında olduğu gibi hem de savaş zamanlarında olduğu gibi, ülkelerin birbirine karşı korumacı ekonomi politikalar uygulayarak, dünya ticaretini durma noktasına getirmelerinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Uluslararası ticaretin liberalleştirilmesi ve yeni bir uluslararası para sisteminin kurulmasına yönelik olarak ise iki önemli girişim olmuştur. Birincisi sabit kur sisteminin benimsenmesi, ikincisi ise Bretton Woods kurumları olarak bilinen, Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (WB) Uluslararası Ticaret Örgütü (ITO), Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO)'nün kurulması.

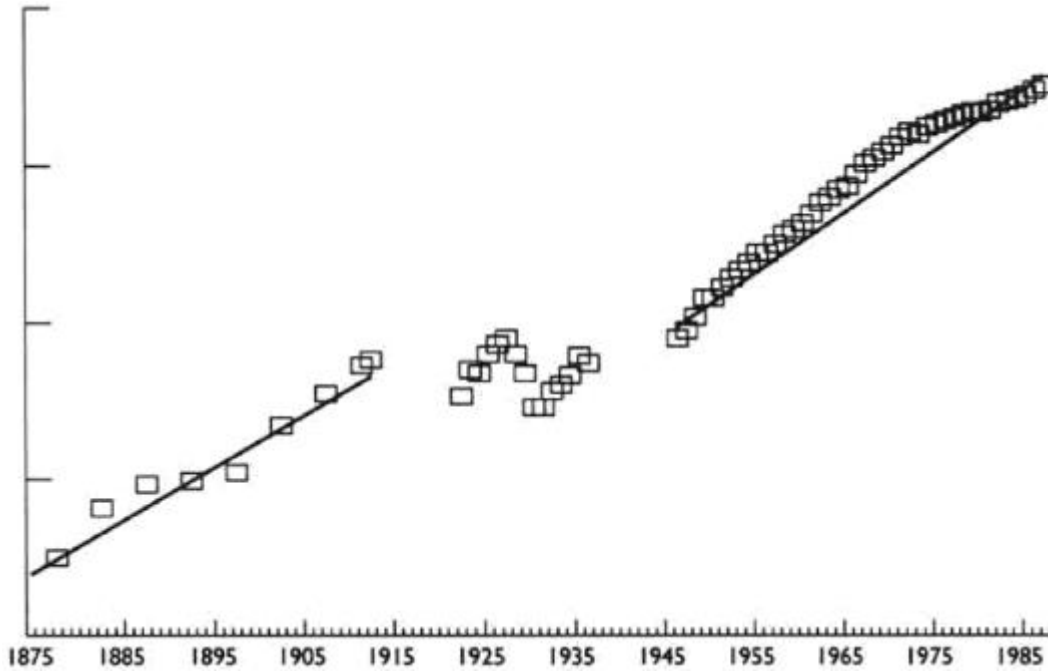
Savaş sonrası dönemde benimsenen para sistemi ve kurulan kurumlar ile ABD, küresel hakimiyeti ele geçirmeye başlamıştır. ABD'nin bunu yapabilmesinde, İkinci Dünya Savaşı'ndan, diğer ülkelere göre daha avantajlı çıkması etkili olmuştur. ABD, gerek ekonomik olarak gerekse de askeri olarak savaş sonrası dönemde üstün durumdaydı. İlk olarak, savaştan uzak kalmayı başararak, ekonomisinin harap olmasını önledi. Hatta bu sayede, bir çaba sarf etmeden, savaşa katılan ülkelerin de otomatik olarak önüne geçmiş oldu. İkincisi ve daha önemlisi ise ABD, döneminin büyük bir nükleer gücüydü. Bu iki nedenle ABD, savaş sonrası dönemin büyük bir gücü olarak uluslararası arenaya katıldı.

Bretton Woods Konferansında, Keynes'in liderlik ettiği İngiliz ekibi ve White'ın liderlik ettiği ABD ekibi tarafından iki öneri sunulmuştur¹. ABD ekibi, serbest ticaret ve piyasaların dışarıya açılmasından taraftır ve bunun bir an önce yapılması gerektiğini düşünmektedir. İngiliz ekibi de serbest ticaretten yana olmakla birlikte bazı çekincelere sahiptir. Bunun başında, tam istihdam politikası takip edilmesi halinde, yurt içi ekonomi üzerindeki özerkliğin kaybedilme ihtimali vardır (Gilpin, 2001:217).

Savaş sonrası dönemde bir sanayi gücü olarak dünya sahnesine çıkan ABD'nin, serbest ticaretten yana politikaların uygulanmasını istemekte aceleci davranması, kendi çıkarları açısından gayet akla yatkındır. 1945 sonrası dönemde, mamul malların dünya ticaretindeki ağırlığı izlenirse, ABD'nin dünya ticaretini kendi çıkarları doğrultusunda nasıl yönlendirdiği anlaşılabilir. Aşağıdaki şekilde dünya ticareti içinde, mamul mal ticaretinin gelişimi gösterilmektedir.

Şekil 1: *Dünya Ticaretinde Mamul Malların Ağırlığı.*

Kaynak: (James, 1996:6).

İkinci Dünya Savaşından sonra kabul edilen sabit kur sistemine dayalı para sistemi ile dolar altına ve diğer ülke paraları ise dolara göre sabitlenmiştir. Bu sistem, dolar altın sistemi olarak da ifade edilmektedir. Böylece, uluslararası para sistemine bir istikrar kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu sistemde ABD'ye üstünlük kazandıran ise, doların rezerv para olma özelliğiydi. Çünkü savaş sonrası dönemin şartları, ancak ABD'nin bu rolü üstlenebileceğini göstermiştir. Sonuçta ABD'nin Bretton Woods kasabasında alınan karar gereği, 1 ons altının

¹ Bu konuda bir tartışma için bakınız: Benn Steil (2013), *The Battle of Bretton Woods - John Maynard Keynes, Harry Dexter White, and the Making of a New World Order*, Princeton University Press: Princeton and Oxford.

karşılığı 35 ABD Doları olarak kabul edilmiştir. ABD bu sayede, uluslararası ekonomiyi ve siyaseti, kendi çıkarları doğrultusunda şekillendirmeyi başarmıştır. Liberal ekonomik doktrin ve serbest ticaret anlayışı, dünyada yaygınlaşmaya başlamıştır.

Liberal ekonomi anlayışının kuvvetli bir şekilde benimsenmesinde, sadece uygulanan sabit kur sisteminin etkisi yoktur. Bunun yanında ve çok daha destekleyici bir unsur olarak, kurulan Bretton Woods kurumları vardır. Liberal ekonomi ve serbest ticaret anlayışını dünya çapında yaygınlaştıran asıl unsur bu kurumlardır. Böylece ABD, küresel ekonomiyi, kendi ulusal çıkarları doğrultusunda kullanmış ve küresel ticaret üzerinde söz sahibi olmaya başlamıştır. O dönemde kurulan kurumlar incelendiğinde, ortak özelliklerinin, yabancı yatırımları teşvik etmek, uluslararası ticaretin önündeki engelleri kaldırmak, ülkelerarası para akışını hızlandırmak olduğu görülür. Ancak nihai olarak tüm bu kurumların, ABD'nin çıkarına hizmet ettiği bilinmektedir. Nitekim daha sonraki yıllarda yaşanan krizlerde, hedef tahtasına konulan bu kurumların, ABD ile olan yakın ilişkisine yönelik ciddi eleştiriler yapılmıştır.

Ancak ABD için her şey bu kadar kolay olmamıştır. ABD'nin savaş sonrası dönemde, küresel ekonomi ve siyaseti ele geçirmeye yönelik yoğun çabasının arkasında önemli bir unsur vardı: SSCB. Gerçekten ABD'nin karşısında SSCB gibi bir güç olmasaydı ABD, politikalarını bu kadar titizlikle ve iyi odaklanarak gerçekleştiremeyebilirdi². ABD'nin karşısına zorlayıcı bir güç olarak çıkan SSCB, o dönemde Doğu Avrupa'da oldukça etkindi. Bu etkinlik ise, ABD'nin yayılma politikası açısından önemli bir engeldi. ABD açısından Avrupa'nın imarı ve kalkınması, öncelikle amaçtı. Çünkü doğu tarafı hali hazırda Sovyet kontrolünde olan Avrupa'nın, Batı tarafı ise savaş nedeniyle harap olmuştu. Bu nedenle ABD, Avrupa'nın tamamen Sovyet kontrolüne girmesine izin veremezdi.

Doğu Avrupa'da net bir görünüm oluşması amacıyla ABD ile SSCB arasında “Yüzdeler Anlaşması” olarak bilinen bir anlaşma yapılmıştır. Bu anlaşma ile iki ülkenin Doğu Avrupa'da sahip olacakları alanlar belirlenmiştir. Böylece Avrupa, ABD ve SSCB'nin strateji hamlelerinin odak noktası haline gelmiştir. ABD için bu hamleleri üç başlıkta toplamak mümkündür. Birincisi, Truman Doktrini; ikincisi, Marshall Yardımları ve üçüncüsü ise Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO)'nün kurulmasıdır. Bu üç hamle, ABD'nin çevreleme politikaları kapsamında değerlendirilmektedir. ABD bu politika ile SSCB'nin yayılan etkisini sınırlandırmaya çalışmıştır. SSCB ise, bu politikaya Varşova Paktı, Kominform ve COMECON gibi çeşitli hamleler ile karşılık vermiştir.

Truman Doktrini ile Türkiye ve Yunanistan, komünizm yayılmasına karşı ABD safına çekilirken; Marshall Yardımları ile ise Avrupa'nın savaş nedeniyle çöken ekonomisinin Sovyet kontrolüne girmemesi hedefleniyordu. NATO'nun kurulması ise çevreleme politikasının askeri boyutunu oluşturmaktadır. Böylelikle ABD, ekonomik, sosyo-kültürel ve askeri olarak üç koldan, Sovyet yayılmasına karşı kendi hattını kurmaya çalışmıştır. Bu dönemde özellikle ekonomik yardımların, ABD'nin küresel liderliğe giden yolda stratejik olarak nasıl kullanıldığı çok açıkça görülmüştür. Bu dönemdeki askeri ve ekonomik

² Dönemin canlı tanığı ABD'li diplomat George Kennan'ın, ABD'nin, Sovyet politikalarına karşı nasıl hareket etmesi gerektiğini anlatan dokümanı için bakınız

https://www.trumanlibrary.org/whistlestop/study_collections/coldwar/documents/pdf/6-6.pdf

yardımların stratejik önemi, günümüz ticaret anlaşmaları ile ulaşılmaya çalışılan küresel liderliği koruma stratejisine temel oluşturmaktadır.

Dönemin, günümüze ışık tutan bir diğer önemli gelişmesi de bağımsızlık hareketlerinin artmasıdır. Bilindiği gibi 19. Yüzyılın süper gücü olan Britanya'nın güç kaybetmesi, daha önce bu ülkenin sömürgeci olan ülkelerin bağımsızlık yolunda adımlar atmasına yol açmıştır. Soğuk Savaş, bu bağımsızlık hareketi için uygun ortamı oluşturmuştur. Hatta bağımsızlık hareketleri sonucu, dünya haritası da değişmiş ve yeni ülkeler ortaya çıkmıştır. Günümüzde de ABD küresel liderliğini korumak için ticaret anlaşmaları ile bazı ülkelere doğrudan ve/veya dolaylı olarak avantajlar oluşturabilmektedir. Hatta öyle ki bu avantajlar aynı anda birden fazla ülke için olabilmektedir. Bu nedenle Britanya'nın üstünlüğü ile ABD'nin hegemonyasının arasındaki ayırt edici farklardan birisi de ABD dolarının üstünlüğüdür (O'Brien, 2003:120-125).

Bretton Woods Sisteminin Çöküşü ve Petro-Dolar Dönemi

Soğuk Savaş döneminde ABD ve SSCB arasındaki rekabet, bloklara dahil olan ülkelerin ekonomik olarak kalkınmasını sağladı. Bu süreçte özellikle Avrupa'nın ve Japonya'nın kalkınması son derece önemlidir. Avrupa (Özellikle Fransa ve Batı Almanya) ve Japonya'nın yeni küresel güç olma yolundaki adımları, adeta dünya ekonomik ve siyasi düzeninin değişimini haber vermekteydi. ABD'nin küresel düzeni tek başına şekillendirme yönündeki güçlü ilerleyişi, Avrupa ve Japonya'nın yükselişi ile sınırlanmıştır³. Buna ek olarak, ilerleyen dönemlerde, ABD'nin karşısına daha farklı aktörler çıkacak ve ABD, küresel liderlik rolünü korumak için farklı ekonomik ve siyasi arayışlara yönelecektir.

ABD gücünün 1960'dan itibaren gerilemesinde diğer faktör Vietnam Savaşı'nın, ABD bütçesine getirdiği yüksek yüküdür. Artan savunma harcamalarının bütçe açığına yol açması, ABD'nin eskiden olduğu gibi, ekonomik yardımlar ile küresel liderliğini sürdürme stratejisinde zaafıya yol açmıştır. ABD'deki altın stokları azalmaya başlamıştır. Bilindiği gibi Bretton Woods sistemi, altına dayalı bir sistemdir. ABD'nin askeri ve ekonomik olarak sekteye uğraması ile Fransa ve Batı Almanya, sanayi ürünleri ihracı sonrası elde ettikleri dolar karşılığı altınlarını ABD'den istemeye başladılar. ABD bu isteğe yanıt veremeyince, ABD'nin altına dayalı dolar sistemine olan güvensizlik had safhaya ulaştı. Sonuçta bu sistemin daha fazla devam ettirilemeyeceği anlaşıldı ve 1973'de Bretton Woods sistemi tamamen yıkılmış oldu.

Bretton Woods sisteminin sona ermesiyle dolar, altına dayalı olmaktan çıkıp, dalgalanmaya bırakılmıştır. Altına dayalı para sisteminde ABD, petrol ithalatını, dolar rezerve eden ülkelere ödettirebiliyordu. Bu sistemin yıkılması ile ABD'nin, doların egemenliğini korumak için yeni girişimlerde bulunması gerekmektedir. İşte Petro-dolar olarak adlandırılan dönem, bu girişim ile başlamıştır. Petro-dolar sisteminin temeli, petrol ihracatı nedeniyle yüksek miktarda dolara sahip olan Suudi Arabistan'ın, bu dolarlar karşılığında, ABD tarafından inşa edilmesine (altyapı ve üstyapı modernizasyonu) dayanır. Böylelikle ABD, petrol ihraç eden ülkeleri ve

³ Ayrıntılı bilgi isteyenler, 2. Dünya Savaşı sonrası ABD'nin yükselişini konu alan J.J. Servan Schreiber'in "Amerika Meydan Okuyor" eserine ve buna cevap niteliğinde olan Avrupa'nın yükselişini konu alan Ernest Mandel'in "Avrupa Meydan Okuyor" eserine bakabilir.

bunun dışında kalan ülkeler grubunun, doların küresel egemenliğini devam ettirerek, kendisine bağımlı olmalarını sağlamıştır.

Soğuk Savaş'ın Bitişi ve Yeni Dünya Düzeni

SSCB'de Gorbachev'in göreve gelmesi ve "Glasnost" (Açıklık) ile "Perestroika" (yeniden yapılanma) olarak ifade edilen demokratik özgürlükler ve serbest pazar ekonomisine geçmeye yönelik uyguladığı politikalar, Soğuk Savaş'ın sona erdiğinin başlangıcı olarak kabul edilir. Bu değişim ile birlikte Sovyetler'in, birçok ülke ve bölge üzerindeki etkisi yavaş yavaş azalmaya başlamıştır. Berlin Duvarı'nın yıkılması ve ardından Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesi ile iki kutuplu dünya düzeni sona ermiş oldu. Kapitalist ve komünist bloklar arasındaki rekabetin son bulması ile, kapitalist bloğun ideolojisi dünya çapında hızlıca yayılmıştır. Daha önce SSCB çatısı altındaki ülkelerde de serbest piyasaya ve demokratik çoğunluğa geçişe yönelik hareketler ortaya çıkmıştır. Sonuçta 1990 sonrası dönemde Batı'nın merkezde olduğu ve kapitalist ideolojinin yükselişe geçtiği bir döneme şahitlik edilmiştir. Bu dönem, Yeni Dünya Düzeni olarak ifade edilir.

Yeni dönemde liberalleşme, serbest piyasa ekonomisi, neoliberalizm, özelleştirme, insan hakları, hukukun üstünlüğü, demokrasi gibi ekonomik ve siyasal kavramlar sıklıkla duyulmaya başlanmıştır. SSCB'nin dağılmasıyla ABD tek hegemonik güç olarak kalmıştır. Ancak bu durum ABD açısından tamamen olumlu olarak görülmemelidir. Çünkü Soğuk Savaş süresince Çin ve Avrupa ülkeleri gibi yükselen yeni güçler vardır. ABD yeni dönemde küresel liderliğini bu güçler ile paylaşmak durumunda kalmıştır. Avrupa'nın bütünleşme ve genişleme süreci ve özellikle Doğu Avrupa ülkelerinin, Avrupa Birliği'ne (Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun ismi 1992 Maastricht Anlaşması ile Avrupa Birliği olmuştur) katılma çabası ve süreci, Avrupa'nın elini, ekonomik ve siyasal anlamda ABD'nin karşısında güçlendirmiştir. 1999'da AB, Doların karşısına kendi para birimi olan Euro'yu çıkartarak, doların ve dolayısıyla ABD'nin küresel hegemonyasını kırmaya çalışmıştır. Çin ise yükselen güç olarak 1990 sonrası dönemde, ABD için kontrol edilmesi gereken ülke haline gelmiştir.

Ancak son dönemdeki gelişmeler, AB'nin ekonomik ve siyasal bütünlüğünü olumsuz etkilemeye başlamıştır. İngiltere'nin AB'den ayrılma kararı alması (Brexit) ile AB'nin, siyasal birlik olma projesi olumsuz etkilenecektir. ABD'nin küresel liderliğini kırmak için AB, sadece ekonomik değil, siyasal anlamda da bir bütün olmak zorundadır. 2005 yılında Fransa ve Hollanda, Avrupa Anayasası'na hayır diyerek AB'nin siyasal bütünlüğünü sekteye uğratmıştı (Mishkin, 2011:467).

2000 sonrası dönemde ABD'nin dış politikasında ağırlıklı olarak yer tutan iki bölge vardır: Ortadoğu ve Asya-Pasifik Bölgesi. ABD'nin Ortadoğu'daki askeri varlığı uzun yıllar devam etmiştir. Arap-İsrail Savaşı ve Körfez Savaşlarında ABD, bölgedeki ağırlığını oldukça artırmıştır. Ancak 2000 sonrası dönemde çok daha farklı amaçla ve bu kez kendisine yönelik bir tehdit nedeniyle Ortadoğu'ya yerleşmiştir: Terör. 11 Eylül saldırıları, ABD için bir dönüm noktasıdır. Bu saldırı ile birlikte ABD, dış politikasında değişikliğe gitmiş ve terörü birinci

gündemi olarak değerlendirmiştir. 11 Eylül saldırısının sorumlusu olarak gördüğü ülkeleri işgale başlamıştır⁴.

ABD bir yandan Ortadoğu'da askeri olarak ağırlığını arttırırken, diğer yandan ekonomik olarak ticaret anlaşmaları ile gücünü devam ettirmeye çalışmıştır. Bu amaçla öne çıkan bölge ise Asya-Pasifik Bölgesidir. ABD açısından bu bölge son derece önemlidir. ABD, bu bölgenin, uluslararası ticarete artan öneminin farkındadır. Bu nedenle hem Ortadoğu'da askeri varlığını arttırarak, petrol üretimini kontrolü altına almaya, hem de Avrupa ile ve Asya-Pasifik Bölgesinde yaptığı anlaşmalarla, ticareti kontrolü altına almaya çalışmıştır. İşte TPP, ABD'nin bu stratejisinin sonucu olarak ortaya çıkan önemli bir anlaşmadır.

TPP Anlaşması Ve Ekonomik Etkileri

ABD ve Japonya ile birlikte Pasifik Okyanusu'na kıyısı olan 12 ülkenin (ABD, Japonya, Kanada, Malezya, Meksika, Avustralya, Brunei, Şili, Yeni Zelanda, Peru, Singapur ve Vietnam) imzaladığı TPP ile üye ülkeler arasındaki ticaret engellerinin azaltılması ve ticarete ortak kuralların saptanması amaçlanmaktadır. 2005 yılında başlayan müzakereler sonucunda, dünya ekonomisinin % 40'ını oluşturan ve 793 milyon tüketiciye sahip olan ülkelerin katılımıyla TPP, 5 Ekim 2015'de imzalanmıştır (<https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/fact-sheets/2013/December/TPP-Economic-Benefits>, 22.06.2016).

Asya-Pasifik bölgesinin hızla artan nüfusu dikkate alındığında, ABD'nin bölgeye ilgi göstermesinin nedeni daha rahat anlaşılabilir. Özellikle ABD için önemli olan, hızlı nüfus artışının, tüketici sayısının artması anlamına gelmesidir. Çünkü orta sınıfın hızla artması ki bu artış her yıl ortalama 1 milyar insan demek, bu nüfusun giyinmesi, yemesi, içmesi, eğlenmesi, cep telefonu ve internet kullanmaya başlaması demektir. ABD bu büyük, canlı ve dinamik pazarın farkındadır.

TPP, Obama yönetiminin, dış ticaret konusunda attığı çok önemli bir adımdır. Ekonomik öneminin yanı sıra TPP'nin stratejik olarak da önemi dikkatlerden kaçmamalıdır. Söz konusu anlaşma ile ABD, Çin'e karşı bölgede üstünlük kurma hedefine bir adım daha yaklaşmıştır. Böylelikle ABD, küresel liderliğinin en önemli ayağı olan Asya-Pasifik Bölgesi için, stratejik bir hamle yapmıştır. Bu anlaşma ile ABD (Williams ve diğerleri, 2016:1);

- Bölgesel ittifak ve ortaklıkları güçlendirmiş,
- Asya-Pasifik Bölgesinde, etkisini ve liderliğini sürdürmüş,
- Ulusal güvenliğini geliştirmiş,
- Ticari liberalizasyon, piyasa odaklı reformları ve ekonomik büyümeyi sürdürmüş,
- Bölgesel ve küresel ticari mimariyi güçlendirmiş,
- Modern ticari realiteler ve ABD çıkarları doğrultusunda bölgesel ticari kuralları kurmuş ve güncellemiş olacaktır.

Bunun yanı sıra TPP, ABD için çok çeşitli alanlarda sayısız fırsat ve avantajlar sağlamaktadır. Tarımdan ticarete, teknolojiye çevreye, altyapıdan gıda güvenliğine kadar ABD, ekonomik

⁴ ABD'nin Irak'ı işgalinde, Irak'ın 2000 yılında petrolü Euro üzerinden satmaya karar vermesi önemli etken olmuştur.

çıkarları doğrultusunda küresel ticareti yeniden şekillendirme fırsatı elde etmiştir. Bu anlaşma ile ABD uzun vadede küresel ticaretteki rekabetçi üstünlüğünü korumaya devam edecektir. Anlaşmanın ABD açısından diğer faydaları şu şekilde sıralanabilir (<https://ustr.gov/sites/default/files/TPP-Overall-US-Benefits-Fact-Sheet.pdf>, 21.06.2016):

- Amerikan ihraç ürünleri üzerindeki 18,000 çeşit tarifenin kaldırılması: TPP, özellikle sanayi ürünleri ihracatında ABD için büyük avantaj sağlamaktadır. Bu kapsamda, 2014 yılında ABD'nin TPP anlaşmasındaki ülkelere 56 milyar dolarlık makine ürünleri ihracatı yaptığı dikkate alınırsa, bu alandaki tarifelerin kaldırılmasının, ABD ihracatına yapacağı katkının büyüklüğü hesaplanabilir. Bunun yanı sıra, otomotiv ürünleri, bilgi ve teknoloji ürünleri, tarım ürünleri üzerindeki tarifelerin de azaltılması ve kaldırılması anlaşma kapsamındadır.
- İş Hayatına İlişkin Düzenlemeler: TPP ile Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün kabul ettiği standartlarda, çalışma mevzuatı oluşturulması sağlanmaktadır. Bu kapsamda sendika kurma serbestliği ve toplu sözleşme, çocuk işgücü ve zorla çalıştırma ile mücadele, asgari ücret ile çalışma koşullarının belirlenmesi, çalışma saatlerinin düzenlenmesi, güvenli iş ortamı ve istihdam ayrımcılığına karşı koruma gibi çeşitli kurallar getirilmektedir. TPP, kapsamlı işçi haklarına ilişkin düzenlemelerle, tarihteki en önemli anlaşmadır. Ayrıca, ABD bu anlaşma ile kendi çalışanlarını ve işletmelerini, diğer ülkelerdeki devlet destekli firmaların rekabetinden korumayı amaçlamaktadır.
- Çevre Koruması ve Düzenlemesi: Anlaşma kapsamında, balıkçılıkla ilgili zarar verici sübvansiyonları kaldırma ve sürdürülebilir balıkçılığa ilişkin teşvik uygulamalarının yanı sıra, yaban hayvanları ticaretine ve yasa dışı avlanmaya karşı mücadele edilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, balinalar, yunuslar, köpek balıkları, deniz kaplumbağaları ve diğer deniz canlılarının korunmasının yanı sıra, gergedan ve fil gibi türlerin korunması da amaçlanmıştır.
- Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) Avantaj Elde Etmektedir: Anlaşmanın diğer yararı ise, ABD'de temel istihdam kapısı olan, ancak ihraç ürünlerinde ticaret engellerine maruz kalan küçük işletmelerin, karşısındaki bu engelleri azaltmasıdır. Böylelikle ABD açısından, ihracat ve istihdam kapasitesi artışı sağlanacaktır.
- E-Ticaret ve Açık İnternetin Geliştirilmesi: ABD'nin dünya çapında üstünlüğünü devam ettirmek istediği alan internet tabanlı ticarettir. Çünkü bu alandan, ABD'nin büyümesine ciddi katkılar gelmektedir. Bu nedenle TPP kapsamında, inovasyonun geliştirilmesi ve dijital piyasalardaki büyümenin teşvik edilmesine ilişkin maddeler yer almaktadır. Uluslararası veri hareketliliğinin önündeki engellerin kaldırılması ile, online alışveriş ve ticaretin, daha hızlı, kolay ve güvenilir olması amaçlanmaktadır. Böylelikle diğer ülkelerdeki devlet destekli firmaların, ABD özel firmaları ile rekabeti dengelenmiş ve kurallara bağlanmış olacaktır. TPP'nin belki de en önemli maddesi, E-Ticaret ve dijital korumacılığına ilişkin olan bu maddesidir.
- ABD Hizmet Sektörü İhracatının Artması: TPP kapsamında ABD'nin, perakende, iletişim, lojistik, eğlence, yazılım ve daha birçok hizmet sektörüne ait mal ve hizmetler ihracatında artış sağlanacaktır. Hizmet sektörü, ABD istihdamının neredeyse tamamını bünyesinde barındıran bir sektör olarak stratejik öneme sahiptir.

Söz konusu anlaşmanın ABD ve taraf ülkeler için faydaları, tarafların birbirlerine uyguladığı tarifeleri gösteren aşağıdaki tablolardan takip edilebilir. Tablo 1’de ABD’nin ithal ettiği ürünlere uyguladığı tarifelerin 2030 yılına kadar hangi oranlarda olacağı gösterilmektedir. Anlaşma kapsamında, aşamalı olarak ABD’nin uygulayacağı tarifelerin düşeceği tablodan izlenebilir. En yüksek düşüşün ise konfeksiyon ve ayakkabı sektöründe olması beklenmektedir. 2015 yılında bu sektörde uygulanan % 11,2’lik ithalat tarifesinin, 2020’de % 4,8’e, 2025’de % 3,2’ye ve sonunda 2030 yılında % 0,7’ye indirilmesi planlanmaktadır.

Tablo 1: ABD’nin İthalat Ürünlerine Uyguladığı Tarifeler.

	2015	2020	2025	2030
Temel Ürünler				
Hububat	0.0	0.0	0.0	0.0
Diğer Tarım Ürünleri	0.1	0.0	0.0	0.0
Madencilik	0.0	0.0	0.0	0.0
İmalat				
Gıda, İçecek, Tütün	1.0	0.4	0.4	0.3
Tekstil	3.8	1.7	0.9	0.3
Konfeksiyon ve Ayakkabı	11.2	4.8	3.2	0.7
Kimyasal Maddeler	0.6	0.1	0.1	0.1
Metaller	0.2	0.0	0.0	0.0
Bilgisayar ve Elektronik	0.1	0.0	0.0	0.0
Makine	0.3	0.1	0.1	0.1
Ulaşım Ekipmanı	0.2	0.1	0.1	0.1
Diğer İmalat Ürünleri	0.2	0.0	0.0	0.0
Toplam (mallar)	0.6	0.2	0.2	0.1

Kaynak: (Petri and Pulmmer, 2016:19).

Böylelikle anlaşma kapsamındaki ülkeler, ABD’ye daha çok sayıda konfeksiyon ürünü ve ayakkabı ihraç edebilecektir. Bunun sonucunda, bu ülkelerde konfeksiyon ve ayakkabı sektörünün canlanacağı ve bu sektörde istihdamın artacağı beklenmelidir. Ayrıca, anlaşmaya taraf olan ülkelerin, söz konusu sektörde, kıyasıya rekabet edeceği de düşünülmelidir. Bu nedenle anlaşma dahilindeki ülkeler şimdiden, söz konusu sektördeki ihracat kapasitelerini artırma becerilerini geliştirmek için stratejiler geliştirmek durumundadırlar. Bu gelişmenin, anlaşmaya dahil olmayan ve işçilik maliyetlerinin oldukça düşük olduğu Çin’e maliyeti ise yüksek olacaktır. Çünkü Çin, ABD gibi büyük bir pazara, işçiliğin düşük olduğu bir sektörden yapacağı önemli ihracatı yapamamış olacaktır. Çin’in çevresindeki ülkeler ise, bu sektörde rekabet gücü elde edeceklerdir. Benzer şekilde tekstil ürünlerinde de % 3,8’lik ithalat tarifesinden % 0,3 gibi oldukça düşük bir orana indirim uygulayan ABD, bu anlaşma kapsamında Çin’i tekstil ve konfeksiyon ile ayakkabı sektöründe devre dışı bırakacak bir stratejik girişimde bulunmuştur. Bu anlamda Çin, bölge ülkeleri ile rekabet edebilmek için, iç piyasasında değişik düzenlemeler ve rekabetçi piyasa yapısına geçmeye doğru üzerinde baskı hissedebilir.

Tablo 2’de ise ABD’nin ihracat ürünlerine, anlaşmaya taraf olan ülkelerin uyguladığı tarifeler gösterilmektedir. Tablo 1’de olduğu gibi bu tabloda da, mevcut tarifelerin 2030 yılına kadar azaltılması hedeflenmektedir. Tabloda dikkate değer tarife indirimi yapılacak olan kalemler vardır. Örneğin gıda, meşrubat ve tütün sektöründe, 2015 yılı itibariyle % 8,9 olan tarifelerin, 2030 yılında % 0,8’e düşürülmesi hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra hububat sektöründe % 4,8 olan tarifelerin, % 0,3’e; konfeksiyon ve ayakkabı sektöründeki tarifelerin ise % 3,9’dan % 0,3’e düşürülmesi planlanmaktadır.

Tablo 2: ABD’nin İhracat Ürünlerine Uygulanan Tarifeler.

	2015	2020	2025	2030
Temel Ürünler				
Hububat	4.8	0.3	0.3	0.3
Diğer Tarım Ürünleri	1.9	0.5	0.4	0.3
Madencilik	0.0	0.0	0.0	0.0
İmalat				
Gıda, Meşrubat, Tütün	8.9	1.4	0.9	0.8
Tekstil	0.6	0.1	0.1	0.1
Konfeksiyon ve Ayakkabı	3.9	0.3	0.3	0.3
Kimyasal Maddeler	0.3	0.1	0.1	0.1
Metaller	0.2	0.1	0.1	0.0
Bilgisayar ve Elektronik	0.0	0.0	0.0	0.0
Makine	0.2	0.1	0.0	0.0
Ulaşım Ekipmanı	0.3	0.1	0.1	0.1
Diğer İmalat Ürünleri	0.4	0.2	0.1	0.1
Toplam (mallar)	1.0	0.2	0.1	0.1

Kaynak: (Petri and Pulmmer, 2016:19).

TPP’nin ABD ve diğer ülkelere olan etkilerini bulmaya yönelik yaptıkları çalışmada Peter Petri ve meslektaşları şu sonuçlara ulaşmışlardır (<https://piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/what-economic-models-tell-us-about-tpp>, 22.06.2016):

- Bu anlaşmanın etkisinin öncelikle ABD’de ortaya çıkması tahmin edilmektedir. Diğer ülkeler ise ancak daha çok ticaret yaptıkça, tarifelerini düşürdükçe, yeni işgücü, çevre ve regülasyon düzenlemeleri yaptıkça anlaşmanın etkisini hissedeceklerdir. Ancak hem ABD hem de diğer ülkeler için ortak olan nokta, anlaşmanın daha çok yenilikçi ve üretken firma, sektör ve çalışanları etkileyecek olmasıdır.
- Anlaşma sayesinde, 2025’e kadar ABD reel gelirinin yılda 77 milyar dolar artacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca ihracatla ilgili işlerde çalışanların sayısı da 2025’e kadar 650 bin kişi kadar artacaktır. Dolaylı olarak ise ihracat sektöründe çalışanların ücretleri, ithalat ile ilgili sektörde çalışanlardan % 18 daha fazla olacaktır.

Anlaşmanın ABD ve imzacı ülkelere faydasının yanı sıra, diğer ülkelere de faydası olması beklenmektedir. Ancak anlaşma dışındaki ülkelerin faydası nispeten az olacaktır. Hatta Çin

gibi bazı ülkelerin bu anlaşmadan olumsuz etkileneceği düşünülmektedir. Tablo 3’de anlaşmanın olası etkisi ülkeler bazında gösterilmektedir.

Tablo 3: TPP’nin Ükelere Tahmini Gelir Etkileri (2030, milyar dolar).

Ülke	Düşük	Orta	Yüksek
Amerika Kıtası	139	205	218
Kanada	25	37	37
Şili	2	4	4
Meksika	13	22	21
Peru	6	11	13
ABD	92	131	143
Asya	144	203	244
Brunei	1	2	2
Çin	-9	-18	-20
Hong Kong	4	6	6
Hindistan	-2	-5	-6
Endonezya	-1	-2	-2
Japonya	92	125	156
Kore	-4	-8	-9
Malezya	31	52	57
Filipinler	-1	-1	-1
Singapur	9	19	20
Tayvan	1	1	2
Tayland	-4	-7	-7
Vietnam	27	41	47
Okyanusya	13	21	24
Avustralya	9	15	17
Yeni Zelanda	4	6	8
Diğer	51	62	70
AB	39	48	54
Rusya	2	2	2
Diğer	10	12	13
Dünya	346	492	556
TPP Üyeleri	312	465	525
TPP Üyesi Olmayanlar	34	27	31

Kaynak: (Petri and Pulmmer, 2016:25).

Tablo 3’ de TPP ortaklığının 2030 yılına kadar bölge ve ülkelere olan tahmini gelir etkileri gösterilmektedir. Söz konusu etkiler, düşük, orta ve yüksek ihtimale göre gösterilmektedir. Tablodan görüldüğü gibi, anlaşmanın dünya genelindeki etkisi orta ihtimale göre 492 milyar dolar olmaktadır. Bunun 205 milyar dolarını Amerika Kıtası, 203 milyar dolarını ise Asya kıtası paylaşmaktadır. Bu açıdan anlaşmanın öncelikle Amerikan ve Asya Kıtaları arasındaki ekonomik işbirliğini geliştirmeye yönelik olduğu söylenebilir. Amerika Kıtasının toplam 205 milyarlık payının büyük kısmı ABD tarafından (131 milyar dolar) paylaşılmaktadır. Asya

Kıtasının toplam 203 milyarlık payının büyük kısmı ise Japonya tarafından (125 milyar dolar) paylaşılmaktadır. Bu açıdan ise anlaşmanın öncelikle ABD ile Japonya'nın çıkarlarına uygun düştüğü söylenebilir. ABD-Japonya işbirliğinin ise, Çin ve Hindistan tarafından rahatsızlıkla karşılanacağı tahmin edilebilir.

TPP'nin dünyanın diğer bölge ve ülkeler için de etkisi tablodan takip edilebilir. Okyanusya kıtasında Avustralya'nın orta olasılıkla 15 milyar dolarlık bir olumlu gelir etkisi sağlayacağı tahmin edilmektedir. AB'nin ise 48 milyar dolarlık gelir elde etmesi beklenmektedir. Rusya, 2 milyar dolarlık gelir artışıyla nispeten az etkilenecektir. Doğal olarak anlaşmaya taraf olan ülkelerin, taraf olmayanlara göre daha fazla olumlu şekilde etkilenmesi gerekir. TPP üyesi ülkelerde toplam 465 milyar dolarlık bir olumlu gelir etkisi beklenirken, TPP üyesi olmayan ülkeler için sadece 27 milyar dolarlık bir olumlu etki beklenmektedir.

Anlaşmanın Japonya için faydaları şu şekilde sıralanabilir: (<http://voxeu.org/article/trans-pacific-partnership-and-revitalisation-japanese-economy>, 30.06.2016)

- Yaklaşık 20 yıldır devam eden ve “kayıp 20 yıl” olarak ifade edilen Japonya'nın durgunluk problemi ortadan kalkmış olacaktır,
- Japonya'nın Asya-Pasifik ülkelerine olan ihracatını ve yatırımlarını artırarak, Japonya'nın ekonomik büyümesi istikrara kavuşturulmuş olacaktır,
- Tarım ve sanayi ürünleri üzerindeki tarifelerin neredeyse tamamı kalkmış olacağından, Japonya'nın rekabet üstünlüğüne sahip olduğu bazı tarım ve sanayi ürünlerinden sağlayacağı ihracat geliri artmış olacaktır,
- İmzacı ülkeler arasındaki ticari engellerin kalkmasıyla, Japon firmalarının rekabet gücü artacak ve büyümeleri kolaylaşacaktır,
- Anlaşma ile Japonya'nın rekabete açık olmayan ve korumacı alanları rekabete açılmış olacaktır. Bu sayede yerli üretici, daha rekabetçi olmaya yönelik çaba gösterecektir.. Böylelikle, Japon ekonomisi daha verimli şekilde çalışmış olacaktır.

TPP'nin tüm ülkeler için olumlu gelir etkisi olmadığı tahmin edilmektedir. Asya Kıtası dikkate alındığında başta Çin olmak üzere Hindistan, Tayland, Endonezya, Kore ve Filipinler'in TPP'den olumsuz şekilde etkilenmesi beklenmektedir. En büyük kaybeden ise orta olasılıkla 18 milyar dolarlık kayıpla Çin'dir. TPP'nin, Çin'e karşı olası etkileri ne hangi şekilde ortaya çıkabilir. Bu konuda üç etkiden bahsetmek mümkündür, (Foreign Policy, 2015):

- TPP, ABD ile Japonya'nın liderlik için avantaj elde etmesini ve özellikle Çin'e karşı, bölgede ABD'nin etkinliğinin artmasını sağlayacaktır,
- TPP, Asya Bölgesindeki ekonomik dengeleri ve ittifakları değiştirecektir. Özellikle Vietnam ve diğer imzacı ülkelerin ABD'nin yanında yer alması, Çin'in bölgedeki etkinliğini kısıtlayacaktır,
- TPP, Çin'i ekonomik reformlar yapması konusunda zorlayacaktır.

Bu arada Asya Bölgesi'ne yönelik bir diğer önemli adım da Çin'in önderlik ettiği Asya Altyapı Yatırım Bankası'nın (AAYB) kurulmasıdır. Çin ile birlikte, Almanya, Güney Kore, Avustralya ve İngiltere'nin de aralarında olduğu ülkelerin katılımıyla oluşturulan AAYB'ye, Türkiye de “bölgesel ve kurucu üye” olarak katılmıştır. Bu noktada Japonya'nın tercihi dikkat

çekmektedir. Japonya, Çin'in girişimiyle oluşturulan AAYB'ye katılmayı değil, ABD'nin girişimiyle oluşturulan TPP'ye katılmayı tercih etmiştir (Katada, 2016:2). Japonya bu tercihi ile TPP'de, ABD'den sonra en çok kazanan ülke olmayı hedeflemektedir. Japonya, bölgede Çin'e karşı bir üstünlük sağlama amacıyla olabilir. ABD de yine bölgede Çin ve Rusya'nın etkinliğini azaltmayı planlamaktadır. Bu nedenle, ABD ve Japonya'nın çıkarları örtüştüğünden, TPP anlaşması iki taraf için de uzun vadede kazanımlı olacaktır.

SONUÇ

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönem, Doğu ve Batı Bloklarının yoğun bir şekilde dünya çapında üstünlüğü ele geçirme mücadelesi ile geçmiştir. Bu dönemde blokların lider ülkeleri olan SSCB ve ABD; Afrika, Asya ve Ortadoğu'da egemenliklerini pekiştirmeye çalışmışlardır. Bu süreçte, blok içindeki ülkeler önemli avantajlar elde etmişlerdir. Blok dışındaki bazı ülkeler ise, bağımsızlıklarını kazanmışlardır.

Sonuçta bu süreç, SSCB'nin dağılmasıyla sonuçlanmıştır. Böylelikle ABD, dünyayı ekonomik ve siyasal olarak kendi ideolojisine uygun bir şekilde şekillendirmeye başlamıştır. Ancak ABD, karşısında Avrupa ve Asya'nın bazı yükselen ülkelerini bulmuştur. Küresel liderliğini korumak isteyen ABD, ekonomik olarak da bu güçlerle mücadele etmek için, çeşitli ekonomik politikalar ve stratejiler uygulamıştır. Bu stratejilerden bir tanesi de, ABD'nin Asya'nın yükselen gücü Çin'i kontrol altına almak için uyguladığı TPP ortaklığıdır.

ABD ile Pasifik Okyanusu çevresindeki 11 ülke arasında imzalanan anlaşma ile imzacı ülkeler arasında ticaretin kolaylaştırılması ve uluslararası ticarete ortak standartlar oluşturulması hedeflenmektedir. Ekonomik büyümeyi teşvik etmekten işçi ücretlerinin artırılmasına, çevreyi koruyan düzenlemelerden rekabeti genişleten kurallara kadar pek çok alanda yenilikler getirmesi beklenen anlaşmanın, küresel ticaretin % 40'ını oluşturan ülkeler ile yaklaşık 800 milyon insanın hayatında değişiklikler oluşturması beklenmektedir.

TPP ortaklığı, Obama yönetiminin son stratejik hamlesi olarak görülmektedir. Bu ortaklık, ABD'nin gelecekte Pasifik bölgesindeki gücünü artıracak olan ticari bir girişimdir. Ortaklığın ekonomik olarak ABD'ye en önemli beklenen faydası, yıllık 77 milyar dolarlık net getirisidir. Dünya ekonomisi açısından düşünülürse, ortaklığın dünya ekonomisine 295 milyar dolarlık bir katkı sunması öngörülmektedir.

Ekonomik öneminin yanı sıra TPP ortaklığının siyasi yönü de bu ortaklık ile ABD'nin, Çin ve Rusya'nın bölgedeki etkinliğini kırmayı amaçlamasıdır. Ortaklığın ekonomik olarak en çok faydasının ABD ve Japonya'ya olması, ABD'nin bölgede Çin'i, Japonya ile dengeleme çabasının sonucudur. Bu anlaşma, Çin ve Rusya'nın bölgede etkinliklerini artırmaya yönelik aralarında yeni anlaşmalar yapmalarına yol açabilir. Pasifik bölgesinde artan hakimiyet mücadelesi ile, ilerleyen yıllarda bu bölgenin, tüm dünyanın dikkatlerini çeken bir bölge olması beklenmektedir.

Brexit (İngiltere'nin AB'nden ayrılması) kararı sonucu, AB'nin geleceği tartışılmaya başlanmıştır. ABD'nin, AB ile ekonomik ve siyasi işbirliğini geliştirme çabaları da böylece sorgulanmaya başlanmıştır. Brexit sonrası AB'nin nasıl yoluna devam edeceği konusundaki belirsizlik devam etmektedir. Son olarak Fransa'nın da AB'de kalıp kalmayacağı konusunda bir oylama yapabileceği (Frexit) konuşulmaktadır. Fransa'da bu tartışmanın başlaması en çok

Almanya'yı düşündürmektedir. Tüm bunlar, ABD-AB işbirliğinin gelişmesine engel olabilir. Belirsizlik bu şekilde devam ederse, Rusya'nın Avrupa'daki ağırlığını artırması da beklenmelidir. Böylece önümüzdeki dönemde Pasifik bölgesinin yanında AB'nin de en çok konuşulan bölge olması beklenmelidir.

KAYNAKÇA

- Gilpin, R. (2001). *Global Political Economy – Understanding The International Economic Order*, Princeton University Press: New Jersey.
- James, H. (1996). *International Monetary Cooperation Since Bretton Woods*, Oxford University Press: Oxford.
- Katada, S.I. (2016). At the Crossroads: The TPP, AIIB, and Japan's Foreign Economic Strategy, *AsiaPasific Issues*, No. 125, pp. 1-9.
- Mandel, E. (1974). *Avrupa Meydan Okuyor*, Tunç Tayanç (çev.), Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Mishkin, F.S. (2011). *Para, Bankacılık ve Finansal Piyasalar İktisadı*, Şahin, S., Çiçek, S., Boz, Ç. (çev.), 8. Baskıdan Çeviri, Ankara: Akademi Yayıncılık.
- O'Brien, P. (2003). The Myth of Anglophone Succession: From British Supremacy to American Hegemony, *New Left Review*, Vol.24, pp. 113-134.
- Petri, P.A., Plummer, M.G. (2016). The Economic Effects of the Trans-Pacific Partnership: New Estimates, *Peterson Institute for International Economics Working Paper Series*, pp. 1-33.
- Schreiber, J.J.S. (1968). *Amerika Meydan Okuyor*, Necdet Sander (çev.), İstanbul: Sander Kitabevi.
- Steil, B. (2013), *The Battle of Bretton Woods - John Maynard Keynes, Harry Dexter White, and the Making of a New World Order*, Princeton University Press: Princeton and Oxford.
- Williams, B.R., Dolven, B., Ferguson, I.F., Manyin, M.E., Martin, M.F., Morrison, W.M. (2016). The Trans-Pacific Partnership: Strategic Implications, *Congressional Research Service*, pp. 1-14.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Foreign Policy. <http://foreignpolicy.com/2015/10/07/china-tpp-trans-pacific-partnership-obama-us-trade-xi/>, 23.06.2016.
- Office of the United States Trade Representative. <https://ustr.gov/sites/default/files/TPP-Overall-US-Benefits-Fact-Sheet.pdf>, 21.06.2016.
- Peterson Institute for International Economics. <https://piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/what-economic-models-tell-us-about-tpp>, 22.06.2016.
- TrumanLibrary. https://www.trumanlibrary.org/whistlestop/study_collections/coldwar/documents/pdf/6-6.pdf, 22.06.2016.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 58 Kasım - Aralık 2016
Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

VOX, <http://voxeu.org/article/trans-pacific-partnership-and-revitalisation-japanese-economy>,
30.06.2016.